

Toetsstation

Instructie corticosteroid poederinhalator

Algemene gegevens

Classificatiecode(s)	R03, R96
Doelstelling	Toetsen of de kandidaat in staat is instructie te geven over het gebruik van poederinhalator bij astma.
Duur station	10 minuten
Auteur(s)	Werkgroep Vaardigheden Huisartsopleiding Nederland
Datum laatste correctie	December 2010

Dit station kwam tot stand op basis van literatuurstudie, praktijkervaring en consensusdiscussie binnen de werkgroep Vaardigheden Huisartsopleiding Nederland.

Literatuur

- Geijer RMM, Chavannes NH, Muris JWM, Sachs APE, Schermer T, Smeele IJM, Thoonen B, Van der Molen T, Van Schayck CP, Van Weel C, Kolnaar BGM, Grol MH. Huisarts Wet 2007;50(11):537-51.
- Avis WA. FTO Online Inhalatietechnieken 1-2004
- www.astmafonds.nl. Brochures Astma Fonds: 'Inhaleren' en 'Medicijnen'.

Benodigdheden

Observator huisarts/gw

Simulatiepatiënt man/vrouw/kind/geen

Materialen

- placebo Turbuhaler
- Diskhaler met placebo rotadisk
- placebo Diskus
- Cyclohaler met placebo capsules
- folder inhalatietechniek (van Astmafonds of farmaceutische industrie)
- facultatief: placebo dosisaërosol, voorzetkamer i.v.m. voorgeschiedenis van deze casus.

Informatie voor de kandidaat

Doel

In dit station wordt getoetst of u in staat bent om op juiste wijze instructie te geven over het gebruik van corticosteroid poederinhalator.

Situatie

Consult met de heer/mevrouw Jongsma, 36 jaar, nog niet zo lang bij u in de praktijk. Hij/zij is onlangs verhuisd naar uw praktijkgebied.

Medische gegevens: sinds drie jaar is de heer/mevrouw bekend met astma. Het is begonnen met een aanval, deze werd gecoupeerd met Salbutamol dosisaërosol met Volumatic. Bij de vorige huisarts werd regelmatig een herhalingsrecept voor de aërosol aangevraagd.

Als kind heeft hij/zij eczeem gehad, niet bekend met allergieën. Een eerder gedane Phadiatop was negatief.

Familieanamnese: moeder astma, verder gb.

Roken: gestopt sinds aanval drie jaar geleden.

Enkele weken geleden verzocht de patiënt(e) om een herhalingsrecept Salbutamol dosisaërosol. U heeft de patiënt(e) via de assistente een afspraak laten maken om over de medicatie te praten.

Consult vorige week:

- S) Regelmatig pufje nodig bij benauwdheid: 2–3x per week;
- O) Pulm: iets verlengd expirium, piepende ronchi. Reversibiliteitstest: 17 % reversibiliteit;
- E) Astma, niet optimaal behandeld
- P) Overzetten op corticosteroid poederinhalatie en zonodig gebruik b-sympaticomimeticum poederinhalator. Volgende week retour.

Opdracht aan de kandidaat

U geeft voorlichting over de werking en het gebruik van de poederinhalator. U mag zelf de inhalator kiezen, waar u zich het meest vertrouwd mee voelt. Na afloop schrijft u een recept voor die inhalator in de juiste dosering en met het juiste gebruik.

Beschikbare tijd

U hebt 10 minuten de tijd.

Informatie voor de simulatiepatiënt

Achtergrondinformatie

U bent de heer/mevrouw Jongasma, 36 jaar, gehuwd, drie kinderen, vertegenwoordig(st)er van beroep. U bent een half jaar geleden verhuisd en hebt u toen ingeschreven bij uw nieuwe huisarts. U bent sinds drie jaar bekend met astma. U kreeg voor het eerst een astma-aanval na een griepje, u was erg benauwd. Uw huisarts gaf u Salbutamol dosisaërosol met een voorzetkamer. Nu bent u nog regelmatig benauwd, vaak enkele keren per week, met name s' nachts en na inspanning. U gebruikt dan de dosisaërosol zonder voorzetkamer. U heeft de aërosol op uw nachtkastje liggen. Van uw vorige huisarts kreeg u steeds herhalingsrecepten. Toen u bij uw nieuwe huisarts een herhalingsrecept vroeg, werd u door de assistente verzocht op het spreekuur te komen. Tijdens het consult vorige week bent u beluisterd, de dokter zei dat u wat piepte. U heeft een blaastest gedaan met een peakstroommeter. Hieruit bleek dat u inderdaad astma heeft. De huisarts heeft uitgelegd dat het beter is op een corticosteroid poederinhalator over te stappen omdat u te vaak Salbutamol nodig heeft. U heeft nu een afspraak om de inhalator uitgelegd te krijgen. U snapt nog niet zo goed wat de achtergrond is van de overstap op de nieuwe inhalator. Als u de inhalatie moet nadoen maakt u bewust één of meerdere fouten. Na correctie van de kandidaat doet u het goed.

Instructie voor het consult

Als de uitleg van de kandidaat niet duidelijk of volledig is, kunt u een nadere vraag stellen. I.v.m. de tijd blijft u hier niet al te lang bij stilstaan. U handelt overeenkomstig de instructies die worden gegeven. De eerste keer maakt u bewust één van de volgende fouten. Indien de kandidaat u corrigeert, doet u het de volgende keer correct.

- niet goed lippen én tanden rond het mondstuk plaatsen;
- niet eerst goed uitademen voor het inhaleren;
- niet goed rechtop zitten met hoofd recht vooruit;
- niet adem vasthouden na het inhaleren;
- uitademen door de inhalator.

Informatie voor de observator

In dit station wordt getoetst of de kandidaat in staat is om voorlichting te geven over de werking en gebruik van een corticosteroid poederinhalator. In dit station is de keuze beperkt tot de Rotahaler, Diskus of Turbuhalor, daar dit momenteel de meest gebruikte inhalers zijn.

U beoordeelt de handelingen van de kandidaat met behulp van de scoringslijst.

Controleer of alle benodigde materialen (in voldoende mate) aanwezig zijn.

Breng na afloop alle materialen steeds weer in de oorspronkelijke opstelling terug alvorens de volgende kandidaat binnenkomt. Vervang daarbij alle gebruikte materialen.

Gebruik eventuele resterende tijd om de kandidaat feedback te geven. Dit wordt door de kandidaten zeer gewaardeerd. Wees daarbij tactvol en positief in de benadering. Kandidaten stellen zich immers kwetsbaar op door zich te laten observeren. De toets heeft in de eerste plaats een **educatief** doel en is geen examen.

Toelichting scoringslijst

Item 1

De kandidaat geeft voorlichting in woorden met de volgende strekking:

“Omdat u regelmatig klachten heeft, wordt een inhalator met ontstekingsremmer gegeven. Het is belangrijk dat de medicatie dagelijks wordt gebruikt. Daarnaast mag bij incidentele benauwdheid een kortwerkende luchtwegverwijder worden gebruikt, zoals de bekende Salbutamol, maar dan liever ook in een zelfde soort poederinhalator”.

De werking van het apparaat:

“Bij de Diskus en Turbuhaler zit het poeder in het apparaat, bij de Diskhaler in de schijf die in het apparaat moet worden geplaatst. Bij juiste inhalatietechniek komt het poeder in de luchtwegen”. Bij de Discus en Rotadisk wordt het poeder geproefd, doordat het medicijn gekoppeld is aan lactose als dragerstof. Bij de Turbuhaler wordt niets geproefd.

“Er kan een prikkelend gevoel of hoestreflex optreden als toch wat poeder achter in de keel neerslaat”.

Item 2

De kandidaat mag zelf de inhalator kiezen waar hij zich het meest vertrouwd mee voelt.

Item 3

Belangrijk is dat de kandidaat de procedure stapsgewijs benoemt en voordoet.

Item 4/5

De patiënt doet stapsgewijs de procedure na en benoemt de stappen. Worden er fouten gemaakt, dan krijgt de patiënt nog éénmaal de gelegenheid het zonder instructie te oefenen.

Item 6

Na het inhaleren met een poederinhalator kan het beste wat gegeten worden. De mond wordt zo beter gereinigd dan door mondspoelen met water. Het mondstuk kan afgeveegd worden met een schoon doekje of tissue. De Diskhaler kan met het bijgeleverde kwastje gereinigd worden.

Item 7

Dit is een mild persisterende astma. De standaard adviseert hierbij inhalatiecorticosteroïd in lage tot matige dosering: fluticason 100–250 mcg 2dd of budesonide 200–400 mcg 2dd.

Item 8

Er wordt een controle afgesproken over drie maanden. Afhankelijk van de handigheid van de patiënt kan eerder een afspraak gemaakt worden bij de dokters- of apothekersassistente om het gebruik van de inhalator te controleren.

Scoringslijst bij toetsstation Instuctie corticosteroid poederinhalator

Toetsdatum: .....

Patiënt .....

Observator .....

Kandidaat .....

	niet gedaan	fout gedaan	goed gedaan

1. Geeft uitleg over poederinhalator

Wat is het doel en werking van de medicatie.	☐	☐	☐
Hoe werkt het apparaat.	☐	☐	☐
Wat gebeurt er met het poeder bij inhalatie.	☐	☐	☐
Prikkelend gevoel of hoestreflex is mogelijk.	☐	☐	☐

2. Demonstreert gebruiksklaar maken van inhalator. Kiest Diskus, Diskhaler, Turbuhaler of Cyclohaler

Uitgangshouding hoofd rechtop of iets achterover.	☐	☐	☐

Diskus

Houdt inhalator horizontaal vast.	☐	☐	☐
Plaatst duim in duimgreep en draait Diskus helemaal open.	☐	☐	☐
Controleert de Diskus op inhoud via venstertje bovenop.	☐	☐	☐
U hoort een klik, mondstuk en schuifje verschijnen.	☐	☐	☐
Duwt schuifje naar achteren, u hoort weer een klik.	☐	☐	☐

Diskhaler

Houdt of plaatst inhalator horizontaal.	☐	☐	☐
Verwijdert kapje.	☐	☐	☐
Trekt witte mondstuk uit, drukt klemmetjes zijkant in, trekt mondstuk en draaischijf geheel uit.	☐	☐	☐
Plaatst op juiste wijze schijf (streepje tegenover mondstuk).	☐	☐	☐
Maakt medicatie uit blister vrij door openen en sluiten dekseltje, de blister wordt hierbij geperforeerd.	☐	☐	☐
Tekst	☐	☐	☐

niet fout goed
gedaan gedaan gedaan

Turbuhaler

Schroeft witte beschermkap los en haalt deze van inhalator af.	☐	☐	☐
Controleert Turbuhaler op inhoud via venstertje (rode streep).	☐	☐	☐
Houdt Turbuhaler rechtop vast.	☐	☐	☐
Houdt het witte gedeelte vast en draait gekleurde geribbelde greep heen en weer tot hij niet verder kan, u hoort een klik.	☐	☐	☐

Cyclohaler

Houdt inhalator rechtop.	☐	☐	☐
Verwijdert beschermkap.	☐	☐	☐
Draait mondstuk weg en houdt onderste deel vast.	☐	☐	☐
Plaatsst een capsule in daarvoor bestemde uitsparing en sluit inhalator.	☐	☐	☐
Houdt inhalator rechtop, drukt gelijktijdig beide knoppen eenmaal in.	☐	☐	☐

3. Demonstreert inhalatietechniek

Ademt maximaal uit.	☐	☐	☐
Sluit tanden en lippen om mondstuk zonder te bijten.	☐	☐	☐
Ademt krachtig en diep in door de mond.	☐	☐	☐
Houdt gedurende 5-10 seconden adem in.	☐	☐	☐
Ademt rustig uit.	☐	☐	☐
Herhaalt zonodig procedure eenmaal.	☐	☐	☐
Maakt na afloop mondstuk schoon.	☐	☐	☐

4. Laat inhalator weer gebruiksklaar maken door patiënt

☐	☐	☐

5. Laat de patiënt de inhalatieprocedure nadoen

Laat de patiënt stap voor stap nadoen.	☐	☐	☐
Corrigeert eventueel gemaakte fouten.	☐	☐	☐
Laat patiënt nog eenmaal oefenen zonder instructie en geeft feedback	☐	☐	☐

6. Geeft voorlichting over mondhygiëne en reiniging inhalator na gebruik.

☐	☐	☐

niet
gedaan   fout
gedaan   goed
gedaan

7. Schrijft het juiste recept uit.

---

8. Spreekt controle af.

Benodigde tijd: ..... minuten

Algemene indruk: Zeer slecht   Slecht   Matig   Goed   Zeer goed

Opmerkingen:

.....

.....

.....

.....